

Mijn column nummer 135

Het Brabantse Zand

De bodem in de Nederlandse en Vlaamse Kempen is verontreinigd met zware metalen. De verontreiniging is veroorzaakt door zinkfabrieken. Die hebben bijna een eeuw lang zink gewonnen door zinkerts te smelten. De stofdeeltjes uit de schoorsteen dwarrelden tot in verre omstreken neer op de bodem. Lozingen zorgden voor waterverontreiniging. De zinkassen die ontstonden zijn op grote schaal als verhardingsmateriaal benut. We zitten nu met de gebakken peren. Het is in Nederland de grootste ernstige verontreiniging waarvan de sanering urgent is. In Vlaanderen zal het niet veel anders liggen.

De uitstoot uit de schoorstenen is in 1973 gestopt. Sindsdien is de bovengrond in de natuur rond de Nederlandse zinkfabriek een stuk schoner geworden. Door de zure bodem is sprake van een mobiele verontreiniging. Daardoor spoelen de zware metalen uit van de bovengrond naar beneden. Zo helpt de mobiliteit van de verontreiniging bij de schoonmaak van de bodem. Natuurlijk ontslaat dat de overheid niet van de verplichting om te kijken waar de uitgespoelde verontreiniging blijft. Het antwoord is eenvoudig: de zware metalen zijn massaal aanwezig in het oppervlakkige grondwater. Het heeft onderzoekers verbaasd dat de verontreiniging nog niet in het diepere grondwater is doorgedrongen. Dat heeft zeer waarschijnlijk te maken met de chemische omstandigheden in de laag grondwater op 10 tot 20 meter beneden het maaiveld. Die laag is niet zuur en bevat bovendien weinig zuurstof. Daardoor vangen sulfiden de zware metalen weg uit de bodemoplossing. Zo blijven vaste metaalsulfiden achter in de bodem en stroomt schoon grondwater door. Dat is nog eens een stabiele eindsituatie!

René van der Lee van het Brabants Dagblad bracht nog meer nieuws over het Noord-Brabantse zand, in relatie tot een edel metaal. Anky van Grunsven, Leontien van Moorsel en Pieter van den Hoogenband hebben samen driekwart van de Nederlandse gouden Olympische medailles gewonnen. Daarmee scoorde Noord-Brabant beter dan landen als Canada, Brazilië en Polen. De gouden atleten zijn allen geboren op Oost-Brabantse zandgrond.

Na eerdere successen in Sydney zocht de provincie op een symposium naar een verklaring. Toenmalig commissaris Houben wist zeker dat dit geen toeval kon zijn. Maar niemand kon een sluitende verklaring geven. Ik denk dat ik de oplossing heb. Op de arme, Oost-Brabantse zandgronden kon je eeuwen lang alleen maar overleven met veel wilskracht, een enorm doorzettingsvermogen en keihard werken. Dat moet zijn weerslag hebben gegeven op de bevolking. En dat merken we nog steeds!